

Risicocommunicatie over klimaatrisico's

Een inventarisatie van de communicatie
vanuit de overheid en crisispartners

Nederlandse Academie voor
Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV), 2025

Auteur(s)	M. Bakker, A. de Haan, J. Landsman, T., E. Leentvaar & T. Weimar
Contactpersoon	M. Bakker
Opdrachtgever	Programma Klimaat en veiligheid
Contactpersoon	C. van Ruijven
Datum	20 februari 2025
Foto cover	ANP

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Samenvatting

In Nederland krijgen we steeds vaker te maken met weersextremen die kunnen leiden tot allerlei problemen in onze samenleving, zoals wateroverlast en hittestress. Door middel van risicocommunicatie kan de samenleving gestimuleerd worden zich voor te bereiden op mogelijke klimaatrisico's. Goede risicocommunicatie kan bijdragen aan de zelfredzaamheid en daarmee aan een weerbare samenleving. Veel verschillende organisaties hebben een (wettelijke) taak of belang als het gaat om risicocommunicatie. In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Hoe wordt door de overheid en crisispartners invulling gegeven aan de risicocommunicatie over klimaatrisico's (hitte en droogte, plaatselijk noodweer, natuurbranden en overstromingen)?

Veiligheidsregio's communiceren over alle klimaatrisico's. Hoeveel aandacht ieder klimaatrisico krijgt, is afhankelijk van het regionaal risicoprofiel en/of het beleidsplan, capaciteit en financiële middelen. Andere crisispartners (onder andere waterschappen, het Rode Kruis en terreinbeheerders) focussen zich meer op specifieke klimaatrisico's. Er worden verschillende communicatiemiddelen, zowel online als offline, ingezet om informatie over klimaatrisico's te verspreiden. Grotendeels vindt de communicatie online plaats via de website van de desbetreffende organisatie. Offline risicocommunicatie vindt plaats door het verspreiden van flyers, buurtbijeenkomsten en Risk Factories.

Samenwerking op risicocommunicatie over klimaatrisico's vindt plaats op verschillende niveaus. Landelijke samenwerking tussen het Rijk en de veiligheidsregio's vindt plaats via het netwerk risico- en crisiscommunicatie. De waterschappen werken landelijk samen onder de paraplu van de Unie van Waterschappen. Een aantal veiligheidsregio's werkt bovenregionaal samen in de vaste samenwerkingsverbanden, zodat de regio's een eenduidige boodschap kunnen overbrengen. Op regionaal niveau wisselt de mate van samenwerking tussen veiligheidsregio's, waterschappen en gemeenten. Wie het initiatief neemt tot samenwerking en hoe taken worden verdeeld met betrekking tot de risicocommunicatie is afhankelijk van het type risico waarover gecommuniceerd gaat worden en de fase waarin het risico zich bevindt. Veiligheidsregio's ontwikkelen communicatieboodschappen vooral op basis van informatie van partners. In het verspreiden van die boodschap zien zij een belangrijke taak voor gemeenten weggelegd; gemeenten staan dicht bij hun inwoners en zijn beter geworteld in de sociale netwerken dan de veiligheidsregio. De waterschappen vervullen vooral een belangrijke rol op het thema hoogwater en dan met name in de koude en lauwe fase. Wanneer de dreiging van hoogwater acuut wordt, heeft de veiligheidsregio een verantwoordelijkheid. Het Rode Kruis vervult een ondersteunende rol aan overheidspartners, waarbij zich specifiek richt op de kwetsbaren in de samenleving.

Vrijwel alle organisaties zien het bevorderen van de zelf- en samenredzaamheid als een kerndoel van risicocommunicatie over klimaatrisico's. Veiligheidsregio's willen daarnaast ook de impact van klimaatincidenten verkleinen en de veiligheid van inwoners waarborgen.

Sommige waterschappen richten zich op het vergroten van het bewustzijn van mensen over de gevolgen van klimaatverandering en het vergroten van de zichtbaarheid van en kennis over de organisatie. Risicocommunicatie wordt actief ingezet als er sprake is van een dreiging, maar ook nadat er sprake is geweest van een klimaatincident. De focus van de risicocommunicatie is vooral het algemene publiek. Een barrière voor doelgroepgerichte communicatie is het ontbreken van zicht op de behoeften van die specifieke doelgroepen, het gebrek aan capaciteit en financiële middelen. De effectiviteit van risicocommunicatie wordt nauwelijks onderzocht. In de conclusie staan aanbevelingen opgenomen met betrekking tot samenwerking op het gebied van risicocommunicatie, de uitwisseling van kennis en ervaringen en het ophalen van de behoeften van mensen.

Inhoud

Samenvatting	3
Inleiding	6
1 De inzet van risicocommunicatie	9
1.1 Communicerende organisaties	9
1.2 Samenwerken	9
1.3 Verantwoordelijkheden en rollen	11
2 De inhoud en wijze van communiceren	14
2.1 Klimaatrisico's	14
2.2 Inhoud van de communicatie	15
2.3 Communicatiemiddelen	17
3 Doelen en strategieën	19
3.1 Doelen	19
3.2 Strategieën	20
4 Een blik vooruit	24
4.1 Vergroten bereik en effect	24
4.2 Samenhang met andere thema's in crisisbeheersing	25
4.3 Eenheid in risicocommunicatie	25
4.4 Vraagstukken	25
5 Conclusie en aanbevelingen	27
5.1 Conclusie	27
5.2 Aanbevelingen	29
Literatuurlijst	30
Bijlage 1 Respondentenlijst	31

Inleiding

Achtergrond

Nederland kent een gematigd zeeklimaat met relatief zachte winters, koele zomers en gedurende het hele jaar neerslag. Ons klimaat verandert echter, doordat de aarde opwarmt als gevolg van de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen. De laatste decennia stapelen de weerrecords in Nederland zich op. Het is in de afgelopen dertig jaar warmer en natter geworden, maar ook droger in de zomer. We krijgen steeds vaker te maken met weersextremen die kunnen leiden tot allerlei problemen in onze samenleving, zoals wateroverlast en hittestress. Onze samenleving (en leefomgeving) is echter nog niet op alle fronten aangepast en ingericht op die veranderende omstandigheden. Zonder tijdige aanpassing kunnen de negatieve gevolgen van de zogenoemde klimaatrisico's groter worden (Wijkhuijs et al., 2023; PBL, 2024).

Rol van de veiligheidsregio's

Veiligheidsregio's hebben op grond van de Wet veiligheidsregio's wettelijke taken en bevoegdheden op het gebied van brandweezorg en crisisbeheersing die ook gelden voor het thema klimaatverandering (artikel 7, 10, 16, 39, 46 Wvr). Het gaat bijvoorbeeld om het opstellen van een risicoprofiel, de risicobeheersing door advisering op veiligheidsaspecten, het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing en de risico- en crisiscommunicatie.

Door middel van risicocommunicatie kan de samenleving gestimuleerd worden zich voor te bereiden op mogelijke klimaatrisico's. Risicocommunicatie betreft de communicatie over mogelijke crises die zich in de toekomst kunnen voordoen, de daarbij behorende gevaren en handelingsperspectieven. Goede risicocommunicatie die aansluit bij de risicoperceptie van mensen, kan bijdragen aan de zelfredzaamheid en daarmee aan een weerbare samenleving. Onderzoek wijst uit dat mensen die goed op de hoogte zijn van de risico's in hun omgeving, zich veiliger voelen en beter in staat zijn om een gevaarlijke situatie te herkennen, deze te duiden en adequaat te handelen als de crisis zich daadwerkelijk voordoet (Bakker, Kerstholt & Giebels, 2018; Kievik & Gutteling, 2001; Witte & Allen, 2000).

Doel- en vraagstelling

Dit onderzoek heeft als doel inzicht te verkrijgen in hoe organisaties op dit moment invulling geven aan de risicocommunicatie over klimaatrisico's.

De centrale vraag luidt:

Hoe wordt door de overheid en crisispartners invulling gegeven aan de risicocommunicatie over klimaatrisico's (hitte en droogte, plaatselijk noodweer, natuurbranden en overstromingen)?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, wordt ingegaan op de volgende deelvragen:

1. Welke organisaties hebben een (wettelijke) taak of belang als het gaat om risicocommunicatie over klimaatrisico's?

- a. In hoeverre vindt samenwerking en afstemming plaats op het gebied van risicocommunicatie over klimaatrisico's tussen betrokken partijen?
2. Hoe zetten de overheid en crisispartners risicocommunicatie in om mensen te informeren over klimaatrisico's?
  - a. Over welke klimaatrisico's wordt gecommuniceerd?
  - b. Welke informatie wordt geboden?
  - c. Welke communicatiemiddelen worden ingezet?
3. Welke ambities hebben organisaties met betrekking tot de risicocommunicatie over klimaatrisico's?

Informatieverzameling

De informatie voor dit onderzoek is verzameld middels een deskresearch en interviews.

Deskresearch

In het kader van dit onderzoek zijn verschillende documenten en websites geraadpleegd om inzicht te krijgen in de organisaties die op dit moment risicocommunicatie inzetten met betrekking tot klimaatrisico's. Daarnaast is een quick scan uitgevoerd om zicht te krijgen op goede voorbeelden van risicocommunicatie in zowel Nederland als enkele andere westerse landen.

Interviews

Om inzicht te krijgen in hoe de overheid en andere crisispartners risicocommunicatie inzetten om mensen te informeren over klimaatrisico's, maar ook in hoe er samenwerking en afstemming plaatsvindt op dat gebied, zijn in totaal 23 gesprekken gevoerd (zie bijlage 1 voor de respondentenlijst). De selectie bestond uit:

- > Tien veiligheidsregio's
- > Acht waterschappen (inclusief de Unie van Waterschappen)
- > NCTV, Staatsbosbeheer, Verbond van Verzekeraars, Rode Kruis en KNMI¹

De interviews zijn afgenomen via MS Teams en duurden tussen de 30 – 60 minuten. Bij elk interview waren twee onderzoekers aanwezig en van ieder gesprek is een beknopt verslag gemaakt.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt een overzicht gegeven van de organisaties die een (wettelijke) taak of belang hebben als het gaat om risicocommunicatie over klimaatrisico's. Daarnaast wordt de samenwerking beschreven. Hoofdstuk 2 beschrijft hoe organisaties risicocommunicatie inzetten. In hoofdstuk 3 worden de doelen en strategieën beschreven die organisaties hanteren bij de inzet van risicocommunicatie. In hoofdstuk 4 worden de ambities van

---

¹ Gemeenten zijn in deze verkenning niet meegenomen. Op basis van een quick scan werd duidelijk dat gemeenten zelf weinig aan risicocommunicatie doen. Gemeenten verwijzen (vrijwel) alleen door naar andere bronnen.

organisaties beschreven en enkele vraagstukken die organisaties tegenkomen in de uitvoering. De conclusie en aanbevelingen van dit onderzoek staan in hoofdstuk 5.

1 De inzet van risicocommunicatie

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de organisaties die een (wettelijke) taak of belang hebben als het gaat om risicocommunicatie over klimaatrisico's. Daarnaast wordt beschreven in hoeverre er samenwerking en afstemming plaatsvindt tussen de betrokken organisaties. Ten slotte wordt inzichtelijk gemaakt hoe er gekeken wordt naar de verdeling van verantwoordelijkheden en daarmee de rolverdeling met betrekking tot de risicocommunicatie over klimaatrisico's.

1.1 Communicerende organisaties

Veel organisaties hebben een (wettelijke) taak of belang als het gaat om risicocommunicatie. Met betrekking tot de klimaatrisico's wordt er gecommuniceerd door de overheid (gemeenten, veiligheidsregio's, waterschappen, provincies en het Rijk), maar ook door diverse crisispartners zoals het Rode Kruis, terreinbeheerders (bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten) en verzekeraars. Daarnaast zijn er ook nog andere partijen die communiceren over klimaatrisico's. Denk hierbij aan een huisartsenpost die flyers verspreidt over hoe je het beste om kunt gaan met hitte en droogte of een eigenaar van een vakantiepark die communiceert over het voorkomen van natuurbranden.

1.2 Samenwerken

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat veel verschillende organisaties communiceren over klimaatrisico's. Dit heeft als voordeel dat de risicocommunicatie een groot en breed publiek kan bereiken. Een nadeel is echter dat, wanneer er geen afstemming plaatsvindt, het ook kan leiden tot informatie die niet eenduidig is en verschillende partijen elkaar kunnen tegenspreken. Een respondent zei hierover het volgende: "Hoewel er veel kennis is, lijken we soms vergeten te zijn hoe we kunnen samenwerken. Voor goede risicocommunicatie moet je communiceren vanuit één lijn en één boodschap uitdragen."

Door respondenten zijn drie redenen genoemd waarom zij het belangrijk vinden om samen te werken op het thema risicocommunicatie over klimaatrisico's:

- > Samenwerking biedt de mogelijkheid om de boodschap te versterken.
- > Samenwerken zorgt ervoor dat alle relevante informatie verzameld wordt en op elkaar afgestemd kan worden.
- > Samenwerking leidt tot inspiratie door voorbeelden met elkaar te delen.

Iedereen vindt samenwerking op het gebied van risicocommunicatie over klimaatrisico's (om verschillende redenen) belangrijk. Hoe vindt die samenwerking plaats in de praktijk? Uit de gesprekken is gebleken dat samenwerking plaatsvindt op verschillende niveaus. Landelijke

samenwerking vindt plaats in het zogenoemde risicocommunicatienetwerk, waar vertegenwoordigers van onder andere het Rijk (NCTV) en veiligheidsregio's onderdeel van uit maken. Zo is voor de ontwikkeling van de campagne 'Denk vooruit', waar ook aandacht wordt geschonken aan enkele klimaatgerelateerde onderwerpen zoals extreem weer, droogte en overstromingen, via een e-mail en een digitaal overleg uitleg gegeven over het concept en is samen gesproken en afgestemd over de inhoud van de informatie. Op deze wijze kan één lijn getrokken worden welke boodschap er gecommuniceerd wordt.

De waterschappen werken ook landelijk samen, bijvoorbeeld om het waterbewustzijn van mensen te vergroten. Dat is nodig om ervoor te zorgen dat mensen de eigen invloed op de leefomgeving begrijpen door het gebruik van water en ruimte voor water, maar ook om de invloed van die leefomgeving op henzelf te begrijpen. Denk hierbij aan droogte, wateroverlast of overstromingen. Deze samenwerking vindt plaats onder de paraplu van de Unie van Waterschappen (UvW).

Door verschillende veiligheidsregio's wordt op bovenregionaal niveau samengewerkt, meestal in de vaste samenwerkingsverbanden zoals 3-Noord (Groningen, Friesland en Drenthe) of Oost-5 (Twente, IJsselland, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid). Deze samenwerkingen vinden meestal ad hoc plaats, bijvoorbeeld via WhatsApp-groepen waarin vertegenwoordigers ideeën uitwisselen, en soms op een meer structurele wijze. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van gezamenlijke campagnes die zijn ontstaan uit een gemeenschappelijke dreiging. Door Oost-5 is bijvoorbeeld een stappenplan ontwikkeld voor het communiceren over extreem weer, zodat alle regio's een eenduidige boodschap overbrengen.

Ook op regionaal niveau vindt soms samenwerking plaats tussen veiligheidsregio's, waterschappen en gemeenten, maar de meeste respondenten zijn van mening dat dit meer zou moeten gebeuren. Door veiligheidsregio's wordt af en toe gesproken met gemeenten om onder andere in kaart te brengen waar gemeenten behoefte aan hebben en te inventariseren hoe dat ondersteund kan worden door de veiligheidsregio. Sommige veiligheidsregio's doen dat op dit moment nog niet, maar zouden dit in de toekomst wel willen doen. Enkele veiligheidsregio's vragen gemeenten om berichtgeving over bijvoorbeeld extreem weer dat op komst is over te nemen en te delen via hun eigen communicatiekanalen of te verwijzen naar de website van de veiligheidsregio. In de praktijk blijkt het echter soms lastig om gemeenten te activeren. "Niet iedereen begrijpt het belang en de urgentie", aldus een respondent.

Enkele waterschappen geven aan dat zij graag meer zouden willen samenwerken met de veiligheidsregio's en gemeenten om het thema waterbewustzijn beter op de agenda te krijgen. Een voorbeeld waar al wel intensief wordt samengewerkt is het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL), waarin het Waterschap Limburg, de Provincie Limburg, de veiligheidsregio's en de Limburgse gemeenten samenwerken. Vanuit dit programma is de website www.wachtnietopwater.nl ontwikkeld. Deze website is dé plek waar inwoners van Limburg alles kunnen vinden over wateroverlast, wat zij voor, tijdens en na wateroverlast zelf kunnen doen, en wat ze van de overheid mogen verwachten.

Naast bovengenoemde samenwerkingen zijn er ook in een aantal regio's overlegstructuren waarbij andere partners betrokken zijn. Zo is er een overleg tussen terreinbeherende organisaties, de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren, veiligheidsregio's en de

brandweer over natuurbrandrisico's en de communicatie hierover. Een ander voorbeeld is een werkgroep van Veiligheidsregio Hollands-Midden, waarin onder andere de politie, GHOR, omgevingsdienst en gemeenten samenwerken aan het opstellen van een visie op risicocommunicatie en de ontwikkeling van communicatiemiddelen en boodschappen.

Een andere vorm van samenwerking vindt bijvoorbeeld plaats vanuit het Rode Kruis met betrekking tot het programma 'Goed voorbereid'. Hiervoor zijn diverse communicatiemiddelen en flyers ontwikkeld over extreem weer en hitte. Een voorbeeld hiervan is een drinkdraaischijf voor ouderen, waarmee zij kunnen bijhouden hoeveel ze drinken op een hete dag. Voor de verspreiding van dergelijke communicatiemiddelen wordt samengewerkt met een breed netwerk van partners. Denk hierbij bijvoorbeeld aan huisartsenposten en welzijnsorganisaties.

1.3 Verantwoordelijkheden en rollen

Veel organisaties hebben een (wettelijke) taak of belang als het gaat om risicocommunicatie. Risico's (en crises) gaan immers vaak over geografische of bestuurlijke grenzen. Daarom wordt er vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid samengewerkt. Als het gaat om verantwoordelijkheden is de vraag vooral: wie neemt het initiatief en hoe worden de taken verdeeld? (Silvius, 2024). Met betrekking tot de klimaatrisico's hangt dit bijvoorbeeld af van het type risico waarover gecommuniceerd gaat worden en de fase waarin het risico zich bevindt. Hieronder volgen twee voorbeelden:

- > Het vierfasensysteem voor communicatie over natuurbrandrisico's. Staatsbosbeheer onderscheidt vier fasen in de communicatie over natuurbrandrisico's: de natte fase, de droge fase, de fase tijdens de brand en de fase na de brand. Per fase zijn afspraken gemaakt over wie er verantwoordelijk is voor de (risico)communicatie. In de natte fase communiceert Staatsbosbeheer over de werkzaamheden met betrekking tot natuurbranden om de kans te vergroten dat het in de droge fase goed gaat. Tijdens een periode van droogte met een verhoogd risico op natuurbranden wordt dit ook gedaan, maar dan communiceert de brandweer ook. Wanneer sprake is van een natuurbrand communiceert de brandweer, ook richting de media. Na een brand zijn eventuele vragen over het herstel van de natuur voor Staatsbosbeheer.
- > Opschaling bij wateroverlast. Het Waterschap Brabantse Delta is bij een hoog waterpeil verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen en de communicatie daarover. Wanneer de effecten groter worden, en het waterpeil bijvoorbeeld invloed heeft op de gezondheid of de openbare orde, dan is de gemeente of de veiligheidsregio aan zet om een handelingsperspectief te communiceren. Het waterschap blijft dan wel communiceren over waar zij mee bezig is.

Hoe kijken de respondenten naar de verdeling van verantwoordelijkheden en daarmee de rolverdeling met betrekking tot de risicocommunicatie over klimaatrisico's?

Landelijke overheid (NCTV)

Meerdere respondenten benoemen de verantwoordelijkheid van de landelijke overheid voor landelijke sturing, omdat veel klimaatrisico's (in meer of mindere mate) voor alle veiligheidsregio's relevant zijn. Veiligheidsregio's hebben behoefte aan een nationaal kader dat regionaal ingebed kan worden. De website www.denkvooruit.nl biedt een dussdanig kader, maar in de praktijk wordt ervaren dat iedere veiligheidsregio toch een eigen

communicatielijnen creëert. Dit vinden respondenten logisch gezien de regionale verschillen, maar het zorgt ook voor verwarring over thema's waarover wel landelijke overeenkomsten zijn. Een aantal respondenten hebben dan ook behoefte aan een gezamenlijke koers en visie met betrekking tot de risicocommunicatie over klimaatrisico's. Zij zien hierin een rol weggelegd voor de NCTV. De NCTV ziet voor zichzelf vooral een coördinerende rol; zij zorgt voor de formulering van handelingsperspectieven door vakdepartementen en het beschikbaar stellen van informatie, zodat er door veiligheidsregio's in één lijn gecommuniceerd kan worden.

Veiligheidsregio's

Over de verantwoordelijkheden van de veiligheidsregio's met betrekking tot het communiceren over klimaatrisico's worden een aantal kernwoorden genoemd. Veiligheidsregio's verbinden, faciliteren, initiëren, agenderen, stimuleren en coördineren. In de praktijk uit zich dit in het ontwikkelen van communicatiemiddelen op basis van informatie die ze verzamelen van partners om zo mensen bewust te maken van klimaatrisico's en handelingsperspectieven te bieden in (de voorbereiding op) noodsituaties. Veiligheidsregio's verwachten vervolgens dat gemeenten deze middelen aanvullen met lokale informatie en dat delen op hun socialemediakanalen.

Gemeenten

Uit de gesprekken blijkt dat de respondenten een belangrijke taak weggelegd zien voor gemeenten om te communiceren over klimaatrisico's. Een snelle zoektocht laat zien dat gemeenten hier over het algemeen zelf weinig aan doen. Wel verwijzen gemeenten door naar andere partijen die informatie en handelingsperspectieven bieden over klimaatrisico's, zoals de veiligheidsregio's, de Rijksoverheid en de website www.denkvooruit.nl. Volgens een aantal respondenten staan gemeenten dicht bij haar inwoners en zijn zij beter geworteld in de sociale netwerken, dan de veiligheidsregio, waardoor zij beter in staat zouden moeten zijn om alle doelgroepen te bereiken. Daarnaast zijn mensen vaak meer bekend en vertrouwd met de gemeente dan met de veiligheidsregio. "Ook beschikt de gemeente over meer lokale en directe communicatiemiddelen", aldus een respondent. Daarom geven meerdere veiligheidsregio's aan dat de gemeente de uitvoerder en afzender van risicocommunicatie (zouden moeten) zijn.

Waterschappen

Het Waterschap Limburg benoemt dat de rol van waterschappen in risicocommunicatie over het algemeen steeds groter is geworden, omdat ze zichtbaarder zijn geworden. Dit heeft met name te maken met de overstromingen in 2021, waardoor de behoefte om eerder en meer geïnformeerd te worden over risico's in Limburg is toegenomen. Waterschappen zien de grootste rol voor zichzelf weggelegd tijdens de koude fase in het communiceren over de gevolgen van klimaatverandering voor het watersysteem en daarmee de leefomgeving. Ook in de lauwe fase (bijvoorbeeld bij hoogwater met voorlopig geen schade tot gevolg) communiceren waterschappen over de maatregelen die genomen moeten worden en waar wateroverlast kan ontstaan. Pas wanneer de dreiging acuut wordt, heeft de veiligheidsregio de verantwoordelijkheid om te communiceren.

Overige organisaties

Naast de landelijke overheid, veiligheidsregio's, gemeenten en waterschappen zijn er nog vele andere partners die op verschillende manieren een rol vervullen in risicocommunicatie

over klimaatrisico's. Hieronder zullen daar drie van uitgelicht worden: het Rode Kruis, terreinbeherende organisaties (waaronder Staatsbosbeheer en natuurmonumenten) en verzekeraars. Het Rode Kruis geeft aan vooral een ondersteunende rol te vervullen aan overheidspartners, waarbij zij zich specifiek richt op de meest kwetsbaren in de samenleving. Staatsbosbeheer zegt zelf niet de hoofdeigenaar te zijn van dossiers met betrekking tot het communiceren over klimaatrisico's, maar geeft aan enkel de terreinbeheerder te zijn. Daarmee ondervindt zij wel gevolgen van klimaatrisico's, maar communiceert zij zelf geen handelingsperspectieven. Daarvoor wordt er verwezen naar partijen zoals het KNMI. De laatste categorie omvat de verzekeraars en het Verbond van Verzekeraars, die een verantwoordelijkheid zien in het informeren van mensen over het voorkomen van stormschade door schadebedragen en statistieken van eerdere stormen te delen.

2 De inhoud en wijze van communiceren

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de overheid en crisispartners risicocommunicatie over klimaatrisico's inzetten. Over welke klimaatrisico's wordt gecommuniceerd? Welke informatie wordt geboden? Welke communicatiemiddelen worden ingezet?

2.1 Klimaatrisico's

Veiligheidsregio's communiceren in de basis over alle klimaatrisico's waar dit onderzoek zich op focust: overstromingen, natuurbranden, extreem weer, hitte en droogte. Hoeveel aandacht ieder klimaatrisico krijgt in de communicatie is afhankelijk van het regionaal risicoprofiel en/of het beleidsplan. Zo krijgen overstromingen bijvoorbeeld relatief veel aandacht in veiligheidsregio's waar een grote rivier doorheen stroomt en krijgen natuurbranden relatief weinig aandacht in veiligheidsregio's zonder grote natuurgebieden. Op nationaal niveau, bijvoorbeeld op websites als www.denkvooruit.nl en www.klimaatadaptatienederland.nl, wordt ook aandacht geschonken aan alle klimaatrisico's.

Andere crisispartners focussen zich meer op specifieke klimaatrisico's. Logischerwijs houden de waterschappen zich met name bezig met een tekort en teveel aan water (de klimaatrisico's droogte en overstromingen). Staatsbosbeheer focust zich op natuurbranden en extreme weersomstandigheden die gevolgen hebben voor de bossen. Het Rode Kruis communiceert met name over hitte en droogte en het Verbond van Verzekeraars verstrekt informatie over extreem weer om zo bijvoorbeeld stormschade te voorkomen en/of te beperken.

Communicatie over natuurbranden

Verschillende organisaties worstelen met de risicocommunicatie over natuurbrandrisico's tijdens periodes van droogte. Ze zijn bang dat ze door middel van communicatie mensen op ideeën brengen. Een groot deel van de natuurbranden wordt namelijk veroorzaakt door de mens. Een aantal jaren geleden is op basis van gesprekken met veiligheidsregio's, Brandweer Nederland en terreinbeherende organisaties daarom het stoplichtsysteem (groen, oranje, rood) - om het risico op een natuurbrand te duiden - veranderd naar fase 1 en fase 2. Hierdoor besteedt de pers wat minder aandacht aan natuurbrandrisico's.

Na de verandering van het systeem om het risico aan te duiden, is er nagedacht over hoe er buiten het natuurbrandseizoen bekendheid gegeven kan worden aan de risico's die er zijn, hoe er gedeeld kan worden welke voorbereidingen hierop getroffen worden en wat mensen kunnen doen bij een beginnende brand. Daar is vervolgens over gecommuniceerd, waarna er aandacht voor was in de media.

2.2 Inhoud van de communicatie

De informatie die door veiligheidsregio's en de NCTV verstrekt wordt over de klimaatrisico's is vergelijkbaar met elkaar. Vaak wordt eerst uitleg gegeven over het risico, waarna handelingsperspectieven volgen over wat mensen zelf kunnen doen ter voorbereiding op een dreigende situatie, tijdens een daadwerkelijk incident en in de nasleep daarvan. Ook wordt door sommige veiligheidsregio's aangegeven hoe mensen geïnformeerd worden over een incident.

De meeste veiligheidsregio's zijn beknopt in wat ze delen op hun website over de klimaatrisico's en de bijbehorende handelingsperspectieven. Veelal wordt doorverwezen naar andere websites voor meer informatie, zoals www.denkvooruit.nl, www.rijkswaterstaat.nl, www.overstroomik.nl, www.knmi.nl en www.risicokaart.nl. In sommige veiligheidsregio's heeft dit te maken met een gebrek aan capaciteit en financiële middelen om meer te kunnen doen op het gebied van risicocommunicatie. Ook ligt de prioriteit soms ergens anders.

Best practices

Hoewel we oorspronkelijk inzichtelijk wilden maken welke best practices met betrekking tot risicocommunicatie over klimaatrisico's er zijn in Nederland, en waar mogelijk in de landen om ons heen, staan in dit hoofdstuk alleen enkele voorbeelden van ingezette risicocommunicatie. Er kan niet gesproken worden over best practices, omdat er vrijwel geen onderzoek is gedaan naar de resultaten, uitkomsten of effecten van de communicatie (zie paragraaf 3.2 Strategieën - Meten van het bereik en de effectiviteit).

Een aantal veiligheidsregio's hebben een speciale website of app (of zijn die aan het ontwikkelen) waarop meer uitgebreide handelingsperspectieven voor risico's en informatie over actuele incidenten wordt gedeeld. Denk hierbij aan www.zeelandveilig.nl van Veiligheidsregio Zeeland, www.rijnmondveilig.nl van Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond en www.eerstehulpbenjij.nl van Veiligheidsregio Groningen. Veiligheidsregio Groningen heeft bewust besloten om een losstaande website te maken in plaats van de risicocommunicatie op de website van de veiligheidsregio te plaatsen, vanuit de gedachte dat inwoners minder snel naar de veiligheidsregio website zouden gaan. Daarnaast heeft de losse website als voordeel dat het niet direct te herleiden is naar de overheid. In Groningen heerst namelijk wantrouwen richting de overheid door de aardbevingsproblematiek.

Soms worden er campagnes ontwikkeld om extra aandacht te vragen voor klimaatrisico's. Zo heeft Veiligheidsregio Utrecht een campagne ontwikkeld in het kader van natuurbrandrisico's. Mensen worden onder andere geïnformeerd over de langere periodes van droogte en warmte die we kennen, waardoor de kans op een natuurbrand groter is. Deze campagne is ontwikkeld in samenwerking met de provincie, terreinbeherende organisaties, gemeenten en de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO), en zal de komende jaren nog verder uitgebreid en doelgroepgericht gemaakt worden. In 2025 zal een tweede thema binnen de Veiligheidsregio Utrecht extra aandacht krijgen: risicocommunicatie over waterveiligheid. Denk hierbij aan thema's als nattere winters, langdurige regen waardoor water niet weg kan en extreem weer. Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland heeft een campagne opgezet om natuurbranden te voorkomen. De campagne is vooral gericht op bewoners en recreanten. Veiligheidsregio Hollands-Midden heeft zich aangesloten bij bovenstaande

campagne van de VNOG over natuurbranden, maar heeft het passend gemaakt voor haar eigen regio door zich meer te richten op het duingebied. Ook wil de VRHM een vergelijkbare campagne opzetten voor hoogwater, welke ook extreme neerslag omvat.

Eerste Hulp Ben Jij

Eerste Hulp Ben Jij is een initiatief dat is ontstaan uit de onrust rondom de aardbevingsproblematiek in Groningen. Via de website wordt informatie verstrekt over de risico's in Groningen, wat mensen kunnen doen tijdens een noodsituatie en hoe mensen elkaar kunnen helpen. Ook worden verhalen gedeeld van mensen die noodsituaties hebben meegemaakt. Daarnaast worden buurtbijeenkomsten aangekondigd waarin gesproken wordt over risico's in een bepaald gebied en hoe mensen zich kunnen voorbereiden op een eventuele noodsituatie. Na iedere bijeenkomst wordt er teruggeblikt op wat er besproken is.

Aanvullende risicocommunicatie vindt vaak plaats bij een dreigende situatie, zoals bijvoorbeeld een naderende storm of mogelijk wateroverlast door extreme buien. Er worden dan door vrijwel alle veiligheidsregio's infographics gedeeld (zie figuur 2.1), zodat mensen weten in welke situaties ze zelf actie moeten ondernemen of wanneer ze 112, het niet-spoednummer van de brandweer of de gemeente moeten bellen. Het doel van deze infographics is om overbelasting van 112 te voorkomen.

Figuur 2.1 Infographics Brandweer Nederland

De waterschappen communiceren actief over wat hun rol precies is en wanneer zij wel of niet in actie komen. Volgens gemaakte afspraken mogen bijvoorbeeld bepaalde gebieden onder water lopen zonder dat het waterschap ingrijpt om het water weg te pompen. Omwonenden worden hierover geïnformeerd, zodat zij begrijpen waarom iets wel of niet gedaan wordt. Opvallend is dat de waterschappen niet genoemd worden in de infographic 'Wateroverlast – Wie bel ik?'. Het Waterschap Limburg had hier wel behoefte aan en heeft daarom in overleg met de Limburgse veiligheidsregio's en gemeenten besloten om een regio-specifieke infographic te ontwikkelen waarin het Waterschap Limburg ook genoemd wordt.

2.3 Communicatiemiddelen

Om informatie over klimaatrisico's te verspreiden worden door de overheid en crisispartners verschillende communicatiemiddelen, zowel online als offline, ingezet.

Online communicatiemiddelen

De communicatie over klimaatrisico's vindt grotendeels online plaats, met name via de website van de organisatie. Daarnaast bestaan er ook enkele specifieke websites voor campagnes, zoals www.laatjenietverrassen.nl. Deze campagne is een initiatief van de gemeenten Hardenberg, Ommen, Emmen, Coevorden en Borger-Odoorn, samen met de waterschappen Hunze en Aa's en Vechtstromen, de waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) en de provincies Overijssel en Drenthe. Gezamenlijk hebben zij de klimaateffecten op de leefomgeving in kaart gebracht en sporen zij inwoners aan om onder andere na te denken over hoe zij zich aan kunnen passen aan de klimaateffecten. Vanzelfsprekend worden sociale media, zoals X, Instagram, LinkedIn en Facebook, ook door iedere organisatie ingezet. Om mensen (in de toekomst) nog sneller en gemakkelijker van informatie te kunnen voorzien en om een centrale plek te hebben voor informatie en data over allerlei soorten risico's, hebben sommige organisaties een app ontwikkeld. Zo heeft het KNMI een app ontwikkeld als onderdeel van het Early Warning Centre. Met deze app kunnen mensen eerder en preciezer gewaarschuwd worden voor (potentieel) gevaarlijk weer, waardoor de impact ervan verminderd kan worden. Ook krijgen mensen informatie over hoe zij zich kunnen voorbereiden op gevaarlijk weer.

In de online communicatie wordt gebruik gemaakt van verschillende manieren van communiceren. Voornamelijk gebruiken de organisaties tekstuele boodschappen. Daarnaast wordt ook steeds meer gebruik gemaakt van beeld in de communicatie, zoals infographics, video's en afbeeldingen. Een meer vernieuwende manier om informatie te delen is door middel van een podcast. Het KNMI heeft bijvoorbeeld de 'Early Warning Podcast', met als doel te zorgen dat mensen beter voorbereid zijn op extreem weer en de gevolgen daarvan.

Internationaal: online tools voor risicocommunicatie in algemene zin

Het gebruik van online tools en applicaties is in andere landen ook in opkomst. In België heeft het Nationaal Crisiscentrum de tool www.mijnnoodplan.be ontwikkeld. Deze vragenlijst helpt mensen visualiseren waar de gas-, water- en elektriciteitsaansluitingen in hun huis zitten, en welke belangrijke spullen waar opgeslagen liggen. Daarnaast biedt de tool de mogelijkheid om eigen noodcontacten toe te voegen, en vluchtroutes uit het huis uit te tekenen. Door dit allemaal te doen krijgt men uiteindelijk een gepersonaliseerd plan met zowel algemene als persoonlijke noodnummers, en praktische tips voor noodsituaties.

In Zweden bestaan soortgelijke interactieve quizzen om men een beeld te geven over hoe een periode van zeven dagen zonder voorzieningen eruitziet, en hoe je hier het beste op kunt voorbereiden. De quiz 'Sju Dagar' ('zeven dagen') laat bijvoorbeeld door middel van tekst en video's zien waar je allemaal mee geconfronteerd kunt worden gedurende zeven dagen zonder elektriciteit of water, terwijl vragen worden gesteld over wat je zou kunnen doen in die situaties.

Offline communicatiemiddelen

Naast de online communicatiemiddelen worden ook offline communicatiemiddelen ingezet. Het Rode Kruis heeft bijvoorbeeld communicatiemiddelen ontwikkeld op het vlak van extreem weer en hitte. Een voorbeeld is een drinkwaterschijf voor ouderen, waarmee ze kunnen bijhouden hoeveel ze drinken op hete dagen en een flyer met informatie over hoe

mensen het beste om kunnen gaan met langdurige hitte. Veiligheidsregio Zeeland heeft een flyer ontwikkeld met een checklist met tien tips om voor te bereiden op het risico van een natuurband. Deze flyer is huis aan huis bij 6000 adressen bezorgd. Ook maken verschillende organisaties gebruik van de media om informatie te delen. Regelmatig wordt door organisaties gesproken met journalisten van de landelijke en regionale media over klimaatrisico's. Dit gebeurt zowel op eigen initiatief als via een persverzoek.

Een meer actieve vorm van een offline communicatiemiddel is de Risk Factory. In een Risk Factory kunnen mensen leren hoe ze moeten handelen als hen iets overkomt op het gebied van veiligheid, gezondheid en duurzaamheid. Nederland kent inmiddels vier Risk Factory's. De Risk Factory in Midden- en West-Brabant heeft bijvoorbeeld een scenario over duurzaamheid, waarbij mensen via een spel leren over de veiligheid van water en het veranderende klimaat. Een ander voorbeeld van een actieve vorm van risicocommunicatie is de serious game over klimaatadaptatie en veerkracht 'RElastiCity' van de Veiligheidsregio Utrecht, in samenwerking met de TU Delft. In deze serious game zijn deelnemers verantwoordelijk voor hun eigen stad en moeten ze keuzes maken binnen thema's zoals water en ruimtelijke ordening (Bekebrede et al., 2021). Het doel van het spel is om deelnemers bewust te maken van de gevolgen van impactvolle gebeurtenissen (zoals een overstroming) en de verschillende perspectieven van veerkracht.

Ten slotte zet Veiligheidsregio Groningen onder andere in op buurtbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten worden mensen geïnformeerd over risico's en wordt gevraagd welke risico's mensen zelf zien. Ook wordt er gedeeld wat mensen zelf kunnen doen om risico's te voorkomen en leren inwoners hoe zij geïnformeerd worden als er een noodsituatie is of dreigt.

Internationaal: aanbieden van cursussen

Een interessant aspect dat in de risicocommunicatie van de Noorse en Deense civiele bescherming naar voren komt is het aanbieden van preparatieve lessen. De cursussen die worden aangeboden variëren van het samenstellen van een noodpakket, tot je huis voorbereiden op extreem weer. Ze worden vaak aangeboden in groepsverband, en benadrukken op die manier ook het belang van samenredzaamheid door het specifiek voor huishoudens of samenwonenden aan te bieden.

3 Doelen en strategieën

Dit hoofdstuk beschrijft de doelen en strategieën die de overheid en crisispartners hanteren bij de inzet van risicocommunicatie over klimaatrisico's. Wat zijn de belangrijkste doelen van het communiceren over klimaatrisico's? Welke strategische keuzes worden gemaakt met betrekking tot de inzet van risicocommunicatie?

3.1 Doelen

Een belangrijk doel van het communiceren over klimaatrisico's is het informeren van de bevolking. De meeste organisaties zien het als hun taak om de klimaatproblematiek te vertalen naar het regionale niveau om zo inwoners op de hoogte te stellen van dreigingen in de leefomgeving. Informeren wordt gezien als nodig om het klimaatbewustzijn van inwoners te verhogen. Aan het creëren van klimaatbewustzijn zijn een aantal structurele doelen gekoppeld.

Voor veiligheidsregio's is het belangrijkste doel om met name de impact van klimaatincidenten te verkleinen en de veiligheid van inwoners te waarborgen. In hun communicatie geven zij handelingsperspectieven mee waarin staat beschreven wat inwoners in de voorbereiding op, tijdens en na afloop van een incident kunnen doen om voor zichzelf en anderen te zorgen. Daarbij wordt vaak aangegeven dat de overheid in een noodsituatie niet altijd direct aanwezig kan zijn en dat er dus een beroep wordt gedaan op de zelf- en met name samenredzaamheid van mensen. Ook andere organisaties zoals de NCTV, het Rode Kruis, het KNMI, Staatsbosbeheer en het Verbond van Verzekeraars zien het bevorderen van de redzaamheid van mensen als kerndoel. Waterschap Limburg zet als enige waterschap actief in op zelf- en samenredzaamheid in hun risicocommunicatie. Mogelijk komt dit door de samenwerking op provinciaal niveau in het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL), dat gestart is na de overstromingen in Limburg van juli 2021. Zie onderstaand kader voor meer informatie.

Waterveiligheid en Ruimte Limburg

In het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg werken de Provincie Limburg, het Waterschap Limburg, de Limburgse gemeenten en het Rijk samen om Limburg beter te beschermen tegen wateroverlast. Een van de pijlers van het programma is 'Waterbewustzijn en waterweerbaarheid', waarbij de focus ligt op risicocommunicatie met de inwoner. Hiervoor zijn een centrale website (www.wachtnietopwater.nl), brochures, draaiboeken en gratis woningsscans ontwikkeld.

De risicocommunicatie van de andere waterschappen is vooral gericht op het verstrekken van informatie over de gevolgen van klimaatverandering, zoals droogte en meer neerslag, en het bevorderen van het bewustzijn hierover. Het delen van handelingsperspectieven zien de meeste waterschappen als een taak voor de veiligheidsregio's. Daarnaast investeren de waterschappen met hun risicocommunicatie in het vergroten van de zichtbaarheid van en kennis over de organisatie. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door informatie te verstrekken over wat de verantwoordelijkheid is van de waterschappen en wat de verantwoordelijkheid is

van inwoners zelf met betrekking tot de klimaatrisico's. Een laatste doel dat een aantal waterschappen benoemen is het creëren van draagvlak. Waterschappen zien risicocommunicatie als een belangrijk middel om begrip te creëren voor beleidsmatige keuzes die in de toekomst mogelijk gemaakt moeten worden in het watersysteem.

3.2 Strategieën

Hoewel weinig organisaties volgens henzelf een uitgedachte strategie hebben wat betreft de risicocommunicatie over klimaatrisico's, blijkt uit de gesprekken dat er toch enkele strategische keuzes worden gemaakt over de inzet van risicocommunicatie.

Inspelen op de actualiteit

Een voordeel van risicocommunicatie over klimaatrisico's, ten opzichte van andere typen risico's, is dat we (mogelijke) klimaatincidenten vaak enkele dagen van tevoren aan zien komen. Op het moment dat er sprake is van een dreiging, zal de urgentie van mensen om iets met de risicocommunicatie te doen groter zijn, dan wanneer er niets aan de hand is. De meeste organisaties spelen in op die dreiging door risicocommunicatie in te zetten wanneer 'er iets in de lucht hangt', bijvoorbeeld wanneer er een storm wordt verwacht. Zodra code oranje of rood wordt afgegeven, delen de veiligheidsregio's informatie (afkomstig van het KNMI) over wat de kleurcodes betekenen en worden bijbehorende infographics gedeeld met informatie over waar mensen welke schade kunnen melden. In het geval van extreme neerslag kan hoogwater in de grote rivieren meestal enkele dagen vooraf voorspeld worden, waardoor op tijd maatregelen getroffen kunnen worden om wateroverlast en schade zoveel mogelijk te voorkomen. Het KNMI, waterschappen en veiligheidsregio's kunnen mensen dan attenderen op de risico's en de te nemen maatregelen.

Naast de inzet van risicocommunicatie ter voorbereiding op een daadwerkelijk klimaatincident, wordt risicocommunicatie over klimaatrisico's door enkele organisaties ook ingezet na afloop van een klimaatincident. Volgens de respondenten zijn mensen dan meer ontvankelijk voor de informatie, omdat het incident en bijbehorende gevolgen nog vers in het geheugen zitten. Dat kan leiden tot meer urgentiebesef bij mensen, waardoor ze eerder geneigd zijn om zich voor te bereiden op toekomstige klimaatincidenten. Veiligheidsregio Groningen heeft bijvoorbeeld risicocommunicatie ingezet na de wateroverlast door extreme regenval in Buitenpost (20 mei 2024). Op veel plekken stond zo'n 30 centimeter water en meerdere gebouwen moesten worden ontruimd.

Structurele risicocommunicatie

Risicocommunicatie over klimaatrisico's vindt veelal plaats op het moment dat een mogelijk risico zich kan manifesteren in de dagen die volgen. Toch zijn er meerdere organisaties die er bewust voor kiezen om ook op andere momenten te communiceren door middel van campagnes. Een voorbeeld van structurele risicocommunicatie is de contentkalender van Veiligheidsregio Hollands-Midden. Deze veiligheidsregio maakt gebruik van twaalf campagnes (iedere maand één) met een achterliggende strategie die inspeelt op actualiteit (wat speelt er op dit moment), het seizoen (bijvoorbeeld communiceren over natuurbranden in de zomer) en lokaliteit. Figuur 3.1 laat een post zien met het thema wateroverlast, wat onderdeel is van deze contentkalender.

Figuur 3.1 Contentkalender thema wateroverlast Veiligheidsregio Hollands-Midden

Communicatie afstemmen op de doelgroep

Verschillende organisaties stemmen de risicocommunicatie strategisch af op specifieke doelgroepen, maar dit gebeurt nog lang niet overal. De diversiteit in informatiebehoefte en betrokkenheid van de verschillende doelgroepen wordt als een uitdaging gezien door de organisaties. “Als je hem helemaal afpelt, hebben we 101 doelgroepen, dus het is heel lastig om daar passende boodschappen voor te verzinnen. Het blijft daardoor vaak op hoofdlijnen”, aldus een respondent. Daarnaast geven een aantal organisaties aan überhaupt geen zicht te hebben op de informatiebehoefte van verschillende doelgroepen. Volgens hen moeten ze eerst meer zicht hebben op die behoeften voordat ze er iets mee kunnen doen. Ook is een gebrek aan capaciteit en financiële middelen een reden om nog niet in te zetten op doelgroepencommunicatie.

Waar afstemming op de doelgroep al wel gebeurt, is op het klimaatrisico natuurbranden. De risicocommunicatie over natuurbranden is met name gericht op toeristen. Veiligheidsregio Zeeland bereikte afgelopen jaar de toeristen via recreatieondernemers. Nu zijn er aanvullende ideeën, zoals de inzet van een lichtbak bij de receptie van een ondernemer om daar de website www.zeelandveilig.nl op te projecteren. Veiligheidsregio Fryslân heeft, nu er extra capaciteit en geld is, de wens om de risicocommunicatie over het natuurbrandrisico op de Waddeneilanden te richten op specifieke doelgroepen en de communicatie meertalig te maken. Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden heeft voor een gebiedsgerichte aanpak natuurbrand een inventarisatie gemaakt van alle doelgroepen. Het doel is om al die verschillende doelgroepen te bezoeken en met hen in gesprek te gaan over de risico's en wat zij kunnen doen om een natuurbrand te voorkomen. Dit kan te maken hebben met de inrichting van het terrein of het opruimen van afval, en er is ook aandacht voor het hebben van een goed ontruimingsplan. Gelderland-Midden heeft ook plannen liggen om, in samenwerking met gemeenten, bewoners voorlichting te geven door middel van bewonersavonden. Veiligheidsregio Utrecht wil zich naast het algemene publiek ook richten op de verminderd zelfredzamen. Zo wordt een pilot gedraaid met zorginstellingen. Hoe zijn zij bijvoorbeeld voorbereid op een natuurbrand?

Een andere doelgroep, waar zowel veiligheidsregio's als de waterschappen zich op richten, zijn de agrariërs. Zowel droge als natte periodes en extreem weer kunnen tot problemen leiden voor deze doelgroep. Zo gingen er bij een zware hagelbui in de regio Brabant-Zuidoost in 2016 duizenden hectares gewassen verloren (Wijkhuijs et al., 2023). Tegelijkertijd kan de landbouw ook een rol spelen in het beperken van de gevolgen van bepaalde risico's of incidenten. Het landelijk gebied biedt bijvoorbeeld mogelijkheden tot het beter opvangen en langer bergen van water tijdens hoge waterstanden (Kennisportaal klimaatadaptatie, z.d.). Daarnaast kunnen agrariërs de hulpdiensten soms ook ondersteunen door bijvoorbeeld giertanks te leveren voor watertransport tijdens een natuurbrand (Brouwer et al., 2017). Door middel van risicocommunicatie, meestal via bijeenkomsten en

nieuwsbrieven, kunnen agrariërs bewuster gemaakt worden van bepaalde klimaatrisico's en welke rol zij kunnen vervullen tijdens bijvoorbeeld natte periodes en droogte.

Het Rode Kruis richt zich met name op verschillende groepen verminderd zelfredzaam in hun communicatie over klimaatrisico's. Bij de ontwikkeling van de informatie wordt rekening gehouden met de doelgroepen ouderen en laaggeletterden, en is informatie in meerdere talen beschikbaar. Ten slotte heeft de NCTV onderzoek uit laten voeren om inzicht te krijgen in de meest kansrijke gedragingen en gedragsvoorspellers om op in te zetten in de risicocommunicatie om verschillende groepen mensen beter voor te bereiden op mogelijke noodsituaties. Uit de resultaten blijkt echter dat de verschillen tussen de onderzochte groepen (mensen met een beneden modaal inkomen, mensen die minder zelfredzaam zijn, jongvolwassenen, ouders en mensen die in zeer stedelijke gebieden wonen) zeer minimaal zijn. Daarom wordt het advies gegeven om de Nederlandse populatie als één doelgroep te benaderen (D&B Onderzoeks- en adviesbureau, 2024).

Internationaal: risicocommunicatie voor specifieke doelgroepen

Kijkend naar de beoogde doelgroepen van risicocommunicatie valt op internationaal gebied op dat sommige landen proberen communicatie voor bepaalde groepen specifiek in te richten, terwijl anderen kiezen voor een algemenere informatievoorziening:

- > In Zweden is een website speciaal voor kinderen opgericht (www.lila.krisinformation.se), waar klimaat- en natuurrisico's op een behapbare manier beschreven worden.
- > De Engelse campagne 'Get prepared' is deels ingericht met tips en extra hulpmiddelen voor mensen met een audiovisuele of fysieke beperking.
- > In Noorwegen is een gids ontwikkeld over crisisparaatheid onder ouderen.
- > Een website van het Duitse ministerie van Gezondheid biedt specifieke adviezen voor ouderen op het thema hitte.

Metten van het bereik en de effectiviteit

Het bereik van de risicocommunicatie wordt door de meeste organisaties gemeten, maar er zijn ook organisaties die daar nog helemaal niet over hebben nagedacht. Van de organisaties die wel hun bereik meten, meten ze vrijwel nooit de effectiviteit: doen mensen daadwerkelijk iets met de informatie?

Door veiligheidsregio's wordt het bereik veelal vastgesteld door het aantal clicks, downloads en interacties op hun eigen websites. Dit is echter niet het volledige bereik, omdat gemeenten ook de risicocommunicatie van veiligheidsregio's delen. Hiervan kan de veiligheidsregio niet zelf monitoren wat het bereik is en dit wordt ook niet actief opgehaald. Veiligheidsregio Hollands-Midden monitort het bereik soms door een extern bureau in te huren. Het Verbond van Verzekeraars krijgt zicht op het bereik door betaalde campagnes op de radio en TV.

Het bereik van de risicocommunicatie is volgens de respondenten afhankelijk van de inhoud van het bericht. Zo geeft een veiligheidsregio aan dat in die regio met name content over storm en extreem weer hoog scoort qua bereik. De waterschappen zien ook verschillen in het bereik van gedeelde berichten. Mensen zijn duidelijk meer geïnteresseerd in berichtgeving over risico's (zoals de kans op een overstroming) dan in informatie die belangrijk is voor de eigen organisatie van het waterschap (zoals een defecte waterpomp). Ook is het bereik afhankelijk van het aantal organisaties dat een bericht deelt. Als de risicocommunicatie van een veiligheidsregio door alle gemeenten actief wordt gedeeld, is het bereik logischerwijs ook hoger. Ten slotte is het bereik ook afhankelijk van de manier waarop

risicocommunicatie wordt ingericht en via welk medium het wordt verspreid. “Een video werkt beter dan een afbeelding, Facebook werkt weer anders dan Instagram”, aldus een respondent.

Het meten van de effectiviteit van de risicocommunicatie wordt alleen gedaan door het KNMI en de NCTV. Beiden zetten flitspeilingen in om bij ontvangers uit te vragen hoe zij de risicocommunicatie hebben ervaren. Het KNMI doet dit bijvoorbeeld na het uitgeven van code oranje en code rood. Binnen de regio waar de weerwaarschuwing is afgegeven wordt dan uitgevraagd waar men de informatie heeft ontvangen, of de informatie te begrijpen was en of men is gaan handelen naar aanleiding van de informatie. De andere organisaties meten de effectiviteit niet. Meestal heeft dit te maken met een gebrek aan kennis, capaciteit en/of financiële middelen.

4 Een blik vooruit

De voorgaande hoofdstukken hebben een overzicht gegeven van de risicocommunicatie over klimaatrisico's op dit moment. We hebben respondenten in dit onderzoek ook gevraagd naar een blik vooruit. Daarin benoemen zij ambities om het bereik en effect van risicocommunicatie te vergroten, de verbinding te maken met crisiscommunicatie en andere aangrenzende thema's en meer eenheid tussen de verschillende afzenders te creëren. Ten slotte worden enkele vraagstukken beschreven die organisaties nu in de uitvoering tegenkomen met betrekking tot de risicocommunicatie over klimaatrisico's.

4.1 Vergroten bereik en effect

Veel organisaties denken na over nieuwe vormen van communicatie, zoals de (door)ontwikkeling van een app, visualisaties of communicatievormen die niet digitaal zijn. Het doel daarvan is vrijwel altijd om meer mensen te bereiken. Soms is de communicatie gericht op de samenleving als geheel en soms meer op specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld ouderen of mensen met een chronische ziekte of beperking). Een manier om het effect van risicocommunicatie te vergroten is door (beter) aan te sluiten op de informatiebehoefte. "Voor ons is het belangrijk om te weten wat inwoners zelf vinden en waar ze zich zorgen over maken, zodat we bij hen op het netvlies kunnen komen en aandacht kunnen trekken. Dat zijn namelijk niet altijd de onderwerpen van ons risicoprofiel.", aldus een respondent. Meermaals wordt benoemd dat het bij risicocommunicatie draait om de inwoners, terwijl veel organisaties denken en communiceren vanuit hun eigen taak en belang. Risicocommunicatie over klimaatrisico's omvat meestal een combinatie van informatie over het risico en de gevolgen in een bepaald gebied en wat de betrokken (overheids)organisatie doet in voorbereiding op en tijdens een crisis. Steeds meer wordt er ook aan deze informatie gekoppeld wat inwoners zelf kunnen doen om de risico's of gevolgen van klimaatrisico's te verkleinen. Een aantal respondenten geven aan dat overheidsorganisaties er dan goed aan doen een realistisch beeld te schetsen door niet alleen te vermelden wat partijen doen, maar ook wat daarmee niet voorkomen kan worden. "Bij clusterbuien kan een waterschap op zo'n moment eigenlijk niets doen, er komt gewoon water op straat en op het land. In die situatie moet je niet gaan rijden, want de putdeksels kunnen omhoog komen.", aldus een respondent. Daarnaast wordt bij de ontwikkeling van risicocommunicatie steeds meer de kennis van gedragswetenschappers ingezet, zodat de communicatie leidt tot meer effectiviteit op het gebied van daadwerkelijk gedrag.

Om iets te kunnen zeggen over de effectiviteit, is de wens bij diverse organisaties om in de toekomst meer te doen met het meten van effecten. Daarbij speelt de vraag welke indicatoren of resultaten gemeten moeten worden (naast het bereik van de risicocommunicatie), en hoe je de effecten meet van het voorkomen dan wel beperken van de gevolgen van een crisis.

4.2 Samenhang met andere thema's in crisisbeheersing

In een vooruitblik op risicocommunicatie over klimaatrisico's constateren respondenten dat de ambities of ideeën vaak in het grijze gebied tussen risicocommunicatie en andere thema's in crisisbeheersing vallen. De aandacht voor risico's is in het algemeen het grootst wanneer deze zich in de werkelijkheid voordoen. Een koppeling om in de crisiscommunicatie een deel van de risicocommunicatie op te nemen is in een aantal organisaties al gerealiseerd, maar voor andere organisaties is dit nog in ontwikkeling.

Respondenten benoemen ook de samenhang tussen risicocommunicatie en thema's als weerbaarheid, veerkracht of zelfredzaamheid. Ambities liggen dan niet zozeer op de risicocommunicatie aan sich, maar in een verbetering (verbreding, specificatie) van de inzet om bijvoorbeeld weerbaarheid een impuls te geven.

4.3 Eenheid in risicocommunicatie

Alle respondenten zijn het erover eens dat eenduidige risicocommunicatie belangrijk is: iedereen moet dezelfde boodschap uitdragen. Om dat te versterken, is het startpunt het creëren van en/of de vindbaarheid van gezamenlijke bronnen van kennis en informatie. Zoals een respondent het verwoordde: "Met de hoogwater campagne zijn wij dit jaar onderzoek gaan doen naar wat al speelt op dit thema aan risicocommunicatie. Het is lastig om daar grip op te krijgen. Een zoektocht. En als je dan iets weet, weet je ook dat je niet alles weet." De nationale overheid, veiligheidsregio's, waterschappen, het KNMI, het Rode Kruis, natuurbeheerders en verzekeraars delen de wens om de risicocommunicatie op elkaar af te stemmen. Wie hierin het initiatief neemt, lijkt volgens veel respondenten nog in het midden te liggen.

Het werken aan meer eenheid wil overigens niet zeggen dat alle partijen hun risicocommunicatie op dezelfde manier uitvoeren. Vanuit een gezamenlijke basis is het van belang dat er ruimte is voor verschillen in bepaalde regio's. Deze verschillen kunnen bestaan omdat in een regio bijvoorbeeld de kans op overstromingen of op een natuurbrand aanzienlijk groter dan wel kleiner is dan in een andere regio. Daarnaast zijn ervaringen van inwoners met eerdere (recente) crisissituaties van invloed op het moment en de vormen van risicocommunicatie. "In het heuvelland rondom Valkenburg dat een paar jaar geleden flink getroffen is, schieten mensen nu sneller in de stress. Als we enigszins kunnen aanvoelen dat het die kant op gaat, zijn we er sneller bij.", aldus een respondent.

Een ander element dat bij kan dragen aan meer eenheid is de uitwisseling van kennis en ervaringen. Een overzicht van bestaande initiatieven, bijvoorbeeld op een platform, kan daarin bijdragen. Een voorbeeld daarvan is de Climate Action Roadmap van het Rode Kruis. Hierin staat de visie beschreven, de doelstellingen voor 2025, de klimaatrisico's, de hoofdlijnen van de uitvoering en uitgangspunten, en voorbeelden van activiteiten.

4.4 Vraagstukken

In de gesprekken zijn een aantal concrete vraagstukken naar voren gekomen waar organisaties tegenaan lopen in de ontwikkeling van risicocommunicatie over klimaatrisico's.

Zo neemt het aantal situaties van weersextremen de afgelopen jaren steeds meer toe, soms acuut en soms over een langere periode. Voorbereidingen en handelingsperspectieven of waarschuwingen tijdens extreem weer zijn bij voorkeur zo specifiek mogelijk en ook logisch en begrijpelijk voor burgers. Het huidige klimaat betekent echter soms dat het ene moment droogte centraal staat, terwijl kort daarna berichten volgen over de risico's van hoosbuien. De opvolging van verschillende vormen van klimaatverandering in korte tijd belemmert (mogelijk) de begrijpelijkheid van de risicocommunicatie.

Handelingsperspectieven zijn van belang om mensen te laten weten welke maatregelen zij kunnen nemen. In de steeds groter wordende gevolgen van klimaatrisico's zien respondenten dat de haalbaarheid van sommige adviezen die nu gegeven worden in het gedrang komen. Snel opkomend water maakt het tijdig weggaan naar een veilige plek voor inwoners steeds moeilijker, en verder oplopende maximale temperaturen en hitte in woningen maken het vinden van een verkoelende plek soms lastig.

Een laatste vraagstuk gaat over de rol van de overheid ten opzichte van de maatschappij. De taak om mensen te informeren over risico's en mogelijke gevolgen is wettelijk vastgelegd. In de uitvoering daarvan worstelen organisaties met de afweging tussen gerichte en gedetailleerde sturing, zoals het advies om veel te drinken bij hitte en het beïnvloeden van de tuinrichting met subsidies voor meer groen, en meer algemeen een beroep doen op de eigen verantwoordelijkheid en het gezond verstand van mensen. Tot waar mag de overheid zich bemoeien met wat goed is voor mensen, en wanneer gaat ze te ver en is er sprake van betutteling?

5 Conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek is geïnventariseerd hoe de overheid en crisispartners invulling geven aan de risicocommunicatie over klimaatrisico's (hitte en droogte, extreem weer, natuurbranden en overstromingen). Hieronder worden de belangrijkste resultaten beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met enkele aanbevelingen voor (met name) veiligheidsregio's.

5.1 Conclusie

De inzet van risicocommunicatie

- > Veel organisaties hebben een (wettelijke) taak of belang als het gaat om risicocommunicatie over klimaatrisico's. De overheid (gemeenten, veiligheidsregio's, waterschappen, provincies en het Rijk) zet in op risicocommunicatie, maar ook diverse crisispartners zoals het Rode Kruis, terreinbeheerders en verzekeraars.
- > Samenwerking op risicocommunicatie over klimaatrisico's vindt plaats op verschillende niveaus:
  - Landelijke samenwerking tussen het Rijk en de veiligheidsregio's vindt plaats via het netwerk risico- en crisiscommunicatie. De waterschappen werken landelijk samen onder de paraplu van de Unie van Waterschappen.
  - Een aantal veiligheidsregio's werkt bovenregionaal samen in de vaste samenwerkingsverbanden, zodat de regio's een eenduidige boodschap kunnen overbrengen.
  - Op regionaal niveau wisselt de mate van samenwerking tussen veiligheidsregio's, waterschappen en gemeenten. De meeste organisaties spreken echter de wens uit om meer samen te werken zodat sommige klimaatrisico's beter op de agenda komen te staan.
- > Wie het initiatief neemt en hoe taken worden verdeeld met betrekking tot de risicocommunicatie over klimaatrisico's is afhankelijk van het type risico waarover gecommuniceerd gaat worden en de fase waarin het risico zich bevindt:
  - Veiligheidsregio's ontwikkelen communicatieboodschappen op basis van informatie van partners om mensen bewust te maken van klimaatrisico's en handelingsperspectieven te bieden.
  - Veiligheidsregio's zien een belangrijke taak weggelegd voor gemeenten om te communiceren over klimaatrisico's. Gemeenten staan dicht bij hun inwoners en zijn beter geworteld in sociale netwerken dan de veiligheidsregio. In de praktijk doen gemeenten dit (nog) zeer beperkt.
  - De rol van de waterschappen in risicocommunicatie is steeds groter geworden op het thema hoogwater door met name de overstromingen in Limburg in 2021. Waterschappen hebben vooral een rol in de koude en lauwe fase. Pas wanneer de dreiging acuut wordt, heeft de veiligheidsregio een verantwoordelijkheid.
  - Het Rode Kruis vervult een ondersteunende rol aan overheidspartners, waarbij zij zich specifiek richt op de kwetsbaren in de samenleving.

De inhoud en wijze van communiceren

- > Veiligheidsregio's communiceren over alle klimaatrisico's: overstromingen, natuurbranden, extreem weer, hitte en droogte. Hoeveel aandacht ieder klimaatrisico krijgt, is afhankelijk van het regionaal risicoprofiel en/of het beleidsplan, capaciteit en financiële middelen. Andere crisispartners focussen zich meer op specifieke klimaatrisico's.
- > Door de overheid en crisispartners worden verschillende communicatiemiddelen, zowel online als offline, ingezet om informatie over klimaatrisico's te verspreiden:
  - Grotendeels vindt de communicatie online plaats via de website van de organisatie. De meeste veiligheidsregio's zijn echter beknopt in de informatie die ze delen. Een aantal veiligheidsregio's hebben een losstaande website ontwikkeld waarop uitgebreide informatie wordt gedeeld over klimaatrisico's en handelingsperspectieven. Soms wordt een website speciaal ontwikkeld voor een specifieke campagne of zijn er apps om mensen sneller en gemakkelijker van informatie over risico's te kunnen voorzien.
  - Offline risicocommunicatie vindt regelmatig plaats door het verspreiden van flyers. Een meer actieve vorm is de Risk Factory, waar mensen leren hoe ze moeten handelen in noodsituaties. Ook worden door een veiligheidsregio buurtbijeenkomsten georganiseerd.

Doelen en strategieën

- > Vrijwel alle organisaties zien het bevorderen van de zelf- en samenredzaamheid als een kerndoel van risicocommunicatie over klimaatrisico's. Veiligheidsregio's willen daarnaast ook de impact van klimaatincidenten verkleinen en de veiligheid van inwoners waarborgen. Sommige waterschappen richten zich op het vergroten van het bewustzijn van mensen over de gevolgen van klimaatverandering en het vergroten van de zichtbaarheid van en kennis over de organisatie.
- > Hoewel een beperkt aantal organisaties volgens henzelf een uitgedachte strategie hebben wat betreft de risicocommunicatie over klimaatrisico's, blijkt dat er toch enkele strategische keuzes worden gemaakt:
  - Risicocommunicatie wordt actief ingezet als er sprake is van een dreiging. De urgentie van mensen om daadwerkelijk te handelen op basis van de informatie zal dan groter zijn.
  - Risicocommunicatie wordt ingezet nadat er sprake is geweest van een klimaatincident. Mensen zijn dan meer ontvankelijk voor informatie, omdat het incident en bijbehorende gevolgen nog vers in het geheugen zitten.
  - Risicocommunicatie wordt structureel ingezet. Elke maand staat één risico centraal dat aansluit bij de actualiteit en het seizoen.
  - Risicocommunicatie wordt veelal ingezet voor het algemene publiek. Toch wordt sporadisch de communicatie strategisch afgestemd op specifieke doelgroepen. Een barrière voor doelgroepgerichte communicatie is het ontbreken van zicht op de behoeften van die specifieke doelgroepen en het gebrek aan capaciteit en financiële middelen.
  - Er wordt ingezet op het meten van het bereik van de risicocommunicatie door middel van clicks, downloads en interacties. Het meten van de effectiviteit (doen mensen daadwerkelijk iets met de informatie?) wordt alleen onderzocht door het KNMI en de

NCTV. De andere organisaties meten de effectiviteit niet. Meestal heeft dit te maken met een gebrek aan kennis, capaciteit en/of financiële middelen.

Een blik vooruit

- > Organisaties benoemen ambities om het bereik en effect van risicocommunicatie te vergroten, om de verbinding te maken met crisiscommunicatie en andere aangrenzende thema's en om meer eenheid tussen de verschillende afzenders te creëren.

5.2 Aanbevelingen

- > Risicocommunicatie is vooral effectief als mensen dezelfde informatie ontvangen van de overheid en crisispartners over klimaatrisico's. Hiervoor is samenwerking een belangrijke voorwaarde. Hoewel die samenwerking soms wel gevonden wordt, gebeurt dit nog niet op structurele basis:
  - Gemeenten worden nog te weinig betrokken in de risicocommunicatie over klimaatrisico's. Hier liggen kansen: gemeenten staan dicht bij de mensen dan de veiligheidsregio, waardoor meer mensen (beter) bereikt kunnen worden. Versterk daarom als veiligheidsregio de samenwerking met gemeenten op het gebied van risicocommunicatie over klimaatrisico's. Ga het gesprek aan: breng in kaart waar gemeenten behoefte aan hebben en hoe de veiligheidsregio hierin kan ondersteunen.
  - Investeer in de samenwerking tussen veiligheidsregio's, gemeenten en andere crisispartners, zodat gezamenlijk opgetrokken kan worden in de ontwikkeling van risicocommunicatie over specifieke klimaatrisico's. Dit zorgt voor eenduidige informatie, en het levert voordeel op met betrekking tot het verkrijgen van relevante kennis, de benodigde capaciteit en financiële middelen.
- > Tussen alle veiligheidsregio's (en het Rijk, maar ook andere organisaties) vindt voornamelijk beperkt uitwisseling plaats van kennis en ervaringen met betrekking tot de risicocommunicatie over klimaatrisico's:
  - Ontwikkel een online platform (dashboard) waarop uitwisseling kan plaatsvinden van kennis en ervaringen. Denk aan broninformatie over klimaatrisico's, maar ook bestaande initiatieven.
  - Werk aan een gezamenlijke visie en stel doelstellingen op voor de toekomst. Dat helpt ook in het bepalen van waar de veiligheidsregio's wel en niet verantwoordelijk zijn.
- > Risicocommunicatie wordt veelal ingezet voor het algemene publiek, maar bij de onderzochte organisaties er is weinig zicht op de behoeften die mensen hebben met betrekking tot de risicocommunicatie over klimaatrisico's. Ook is er weinig bekend over de effectiviteit van ingezette risicocommunicatie:
  - Onderzoek hoe risicocommunicatie over de verschillende klimaatrisico's doeltreffend ingezet kan worden. Hiervoor is een uitvraag onder mensen nodig om onder andere te weten te komen hoe mensen klimaatrisico's inschatten (hun risicoperceptie), wat de informatiebehoefte is van mensen en wat mensen vinden van de huidige wijze waarop ze geïnformeerd worden over klimaatrisico's.

Literatuurlijst

Bakker, M.H., Kerstholt, J.H., & Giebels, E. (2018). Deciding to help: Effects of risk en crisis communication. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 26(1), 113-126.

Bekebrede, G., Bovenberg-Murris, G., Champlin, C., & Veen, L. van (2021). *RElastiCity: An urban resilience game*. <https://www.4tu.nl/resilience/resources/relasticity-an-urban-resilience-game/>

Brouwer, N., Kok, E., Slakhorst, J., & Willemsen, E. (2017). *Natuurbrandbeheersing in Nederland*. Nederlands Instituut Publieke Veiligheid.

D&B Onderzoeks- en adviesbureau (2024). *Onderzoek naar weerbaarheidsgedragingen*.

Kennisportaal klimaatadaptatie (z.d.). *Hoe kunnen boeren bijdragen aan een klimaatbestendige samenleving?* Klimaatadaptatie.

Kievik, M. & Gutteling, J.M. (2011). Yes, we can: Motivate Dutch citizens to engage in self-protective behavior with regard to flood risks. *Natural Hazards*, 59(3), 1475-1490.

Planbureau voor de Leefomgeving (2024). *Klimaatrisico's in Nederland: De huidige stand van zaken*.

Silvius, E. (2024). *Beter voorbereid op rampen en crises: Een praktische handreiking voor risicocommunicatie*. Landelijk netwerk risico- en crisiscommunicatie NIPV met vertegenwoordigers van veiligheidsregio's, politie en NCTV.

Wijkhuijs, V., & Duin, M. van (2023). *Lessen uit crises en mini-crisis: Klimaatverandering en extreem weer*. Nederlands Instituut Publieke Veiligheid.

Witte, K., & Allen, M. (2000). A meta-analysis of fear appeals: Implications for effective public health campaigns. *Health Education Behavior*, 27(5), 591-615.

Bijlage 1 Respondentenlijst

Organisatie	Functie
Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard	Hoofd communicatie
KNMI	Programmamanager Early Warning Center
NCTV/ NCC	Communicatieadviseur
Rode Kruis Nederland	Beleidsadviseur Nationale Hulpverlening Product Manager Goed voorbereid
Staatsbosbeheer	Woordvoerder
Unie van Waterschappen	Communicatieadviseur
Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland-Midden	Coördinator risico- en crisiscommunicatie Specialist omgevingsveiligheid Coördinator dreigingsthema's
Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland	Sectormanager crisisbeheersing, portefeuillehouder klimaat
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost	Adviseur veilig leven
Veiligheidsregio Friesland	Beleidsadviseur crisisbeheersing Adviseur crisisbeheersing
Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek / Flevoland	Teamleider communicatie
Veiligheidsregio Groningen	Adviseur risicocommunicatie
Veiligheidsregio Hollands-Midden	Adviseur crisisbeheersing
Veiligheidsregio Utrecht	Beleidsadviseur risico- en crisiscommunicatie
Veiligheidsregio Zeeland	Communicatieadviseur
Veiligheidsregio Zuid-Limburg	Plaatsvervangend directeur Coördinator communicatie
Verbond van Verzekeraars	Woordvoerder
Waterschap Brabantse Delta	Adviseur crisisbeheersing Communicatieadviseur
Waterschap Hollandse Delta	Crisiscoördinator
Waterschap Hunze en Aa's	Teamhoofd Communicatieadviseur

Waterschap Limburg	Adviseur crisisbeheersing Communicatieadviseur
Waterschap Vechtstromen	Adviseur crisisbeheersing Communicatieadviseur
Wetterskip Fryslân	Strategisch communicatieadviseur Bestuursadviseur/ senior communicatieadviseur

---